

Metodika účtovania stravného v školskej jedálni pre užívateľov SW Stravné na Slovensku

Metodika účtovania stravného v školskej jedálni pre užívateľov na Slovensku sa snaží definovať základné princípy, na základe ktorých je koncipované použitie SW Stravné v školskej jedálni, a ktorých použitie je v súlade s legislatívou SR.

Metodika zároveň definuje administratívne jednoduché, účelné a pre užívateľov praktické a lacné riešenie, ktoré je dlhodobo overené praxou a ktoré vylučuje niektoré rizikové faktory pri evidencii stravného.

Tento materiál ďalej zhrňa ako výhody takto aplikovaných princípov, tak potenciálne nevýhody a riziká, ktoré plynú z ich obchádzania. Metodika sa pokúša odpovedať na niektoré otázky, s ktorými sa môže užívateľ programu Stravné v úvode práce s programom stretnúť:

- ❖ *Ako rozlíšiť peniaze v pokladni stravného (alebo na bežnom účte), ktoré boli vybrané za stravné, peniaze za réžie, za karty a peniaze za školné?*
- ❖ *Ako rozlíšiť peniaze v pokladni (alebo na bežnom účte), ktoré boli vybrané na stravné za september, od peňazí vybraných za stravné na október?*
- ❖ *Ako rozlíšiť koľko mám preplatkov na stravnom zvlášť u detí a dospelých?*
- ❖ *Ako rozlíšiť u týchto dvoch skupín stravníkov preplatky a nedoplatky?*
- ❖ *Je potrebné účtovať samostatne o preplatkoch/nedoplatkoch stravníkov za stravné a réžiu?*
- ❖ *Podľa akej účtovej schémy je metodicky správne a prakticky vhodné účtovať o predpisoch a platbách stravníkov z programu Stravné?*

Obecné princípy výberu peňazí od stravníkov v programe Stravné

- program Stravné eviduje podľa nastavenia tzv. PREDPIS (platby) (stravné, réžia, školné, nákup identifikačného média) a PLATBU (za predpis) (úhradu predpisu formou hotovosti alebo bezhotovostné platby)
- na strane „predpisov platieb“ sa program pýta na otázku – koľko stravník MÁ alebo v minulosti MAL zaplatiť za prejedené obedy (za spotrebované réžie, za školené atď.) tzn., že sleduje KEDY a AKÝ dlh u stravníka vzniká => z účtovného pohľadu ide vždy o vznik tržby a vhodného záväzku alebo pohľadávky (315, 324/ 602)
- na strane „platieb za predpis“ ide vždy o fyzicky vybrané peniaze do pokladne (alebo na bežný účet), ktoré vždy smerujú k úhrade nedoplatku stravníka (alebo k vytvoreniu preplatku stravníka) – program sa pýta na otázku – KTO a KEDY platil tzn., koľko peňazí fyzicky v sledovanom období pribudlo v rámci záväzku alebo pohľadávky (241 alebo 261 / 324)
- úplne zásadný predpoklad je, že v okamihu platby vôbec nezáleží na tom, AKÝ dlh je tou ktorou konkrétnou platbou uhradzovaný tj. či ide stravné za január, alebo za február, či ide o sumu za potraviny, alebo za réžie (účelovosť platby tj. AKÝ dlh vzniká sa sleduje na strane predpisov platieb!)
- porovnaním predpisu stravníka a jeho platby vzniká preplatok alebo nedoplatok, ktorý je možné na konci každého mesiaca úplne presne vyčíslieť a zaúčtovať

VÝHODY, ktoré vznikajú pri dodržaní základných princípov

- nie je potrebné rozlišovať platby podľa obdobia (mesiacov) – to riešia „predpisy platieb“
- nie je potrebné rozlišovať platby podľa predmetu (účelu) platby – tiež riešia „predpisy platieb“
- je možné používať pri platbách zálohou (platba pred mesiacom, v ktorom sa stravník stravuje) aj doplatkom (platba po ukončení stravného mesiaca) – oba spôsoby je možné tiež ľubovoľne kombinovať (zloženie istiny a mesačný doplatok do istiny)
- je jedno, AKO stravník zaplatí - či stravník zaplatí v hotovosti alebo na účet
- je jedno, KEDY stravník zaplatí - či platba prebehne na konci predchádzajúceho alebo na začiatku nasledujúceho mesiaca, alebo ide o neplatičov a nezaplatí vôbec a musíme evidovať nedoplatok stravníka atď.
- nie je potrebné o žiadnej takejto situácii zvlášť premýšľať, ako všetko zapísať a ako vykázať – je to platba za stravné? alebo za réžiu? alebo za školné? ako to poznám, ak nebola zaplatená presná čiastka predpisu? => stačí iba každú prijatú alebo vrátenú platbu zapísať s dátumom, kedy k pohybu peňazí skutočne fyzicky došlo = dodržanie základnej zásady účtovníctva verného a poctivého zobrazenia skutočností

NEVÝHODY, ktoré vznikajú pri NEdodržaní základných princípov

- v praxi nemožno nikdy stopercentne zaistiť, že budú od stravníkov VČAS a PRESNE vybrané čiastky, ktoré zodpovedajú objednanej strave, účtovanému školnému či predaným identifikačným médiám.

Príklad: Predpis za poskytnuté služby v septembri je napríklad 20 Euro, stravník v októbri zaplatí napríklad len 18 Euro – vzniká nedoplatok 2 Eura. Príklad: V mesiaci auguste je vybraných zálohovo 20 Euro, v septembri stravník ochorie a stihne odobrať služby len za 7 Euro – vzniká preplatok 14 Euro.

- obdobne môže niekedy stravník zaplatiť HOTOVOSŤOU a inokedy z BEŽNÉHO ÚČTU
- v prípade, že historicky existuje preplatok alebo nedoplatok stravníka, vyššie načrtnutá situácia sa samozrejme ďalej komplikuje.
- aj v prípadoch, keď stravník hradí stravné dopredu (tzv. zálohovo), môže dôjsť k vyššie uvedeným situáciám a vznikajú úplne totožné problémy – v praxi sa rôznych dôvodov môže aj zálohovo platiaci stravník dostať do nedoplatku

Príklad: Stravníkovi bola v auguste vyčíslená zálohová platba vo výške 20 Euro na stravovanie v mesiaci september. U stravníka však vplyvom nedostatočného stavu konta neprebehlo strhnutie inkasa a stravník sa tak v mesiaci september dostáva do nedoplatku.

Akonáhle sa rozíde termín alebo čiastka, ktorá sa má od stravníka vybrať, vzniká preplatok alebo nedoplatok. To preto, že od stravníka sa vybrali iné peniaze ako tie, ktoré naozaj dlhoval (mal vyčíslené predpisom platby). A na peniazoch v pokladni alebo na účte nemožno nijako poznať, že týchto 20 Euro je za stravné, tieto za réžie alebo za školné, ďalších 10 Euro je tam navyše a bude sa musieť stravníkovi vrátiť (preplatok stravníka) a iných 5 Euro, pretože ich stravník ešte len prinesie.

Pokiaľ stravník má zaplatiť 20 Euro za stravu a 5 Euro za réžiu a 10 Euro za školné (tj celkom 35 Euro a pritom zaplatí len 22 Euro, nemožno na týchto peniazoch spoznať, či ide o čiastočnú platbu za stravné a za réžie alebo školné a za stravné, alebo za školné a za réžie atď., atď.

- Nie je vždy pravda, že cudzí stravník platí až po skončení mesiaca - napr. náhodný cudzí stravník (návšteva školy, akcia v škole) môže odobrať len 3 obedy a ihneď ich v hotovosti zaplatiť alebo si nechať po skončení mesiaca vystaviť faktúru, ktorú zaplatí prevodom z účtu. Z toho vyplýva, že preplatky a nedoplatky stravníkov sa v praxi prelínajú naprieč kategóriami.
- U detských stravníkov vyberanej réžie (resp. nárok na túto réžiu a rôzne ďalšie sociálne doplatky) závisí od mnohých parametrov a v čase výberu peňazí od stravníka (zálohou) nemusí byť jasné, koľko z toho bude réžia a koľko potraviny (stravné).

- V prípade, že sledujeme evidenciu stravného (preplatky/nedoplatky) na viac ako jednom účte (napríklad máme troch analytikov účtu 324) v účtovníctve vystavujem sa obdobným rizikám, ktoré sú už vyššie popísané:
 - ako spoznáme, ktorá časť platby (predpokladáme, že stravník neposiela viac ako jednu spoločnú platbu za celý mesiac) patrí na ktorý účet 324/AE, ak nezaplatí presne zhodnú čiastku
 - ako túto platbu medzi účty rozdelíme, ak má nedoplatok alebo preplatok na jednom z účtov 324
 - má teda stravník posilať úhradu na viackrát v čiastkových sumách podľa typu predpisu? – tým samozrejme zvyšujeme režijné náklady nielen stravníkovi, ale najmä školskej jedálni.

Podrobnejšie sa tomuto problému venujeme ďalších častiach tejto metodiky, ktorá sa zaoberá účtovným pohľadom na účtovanie stravného.

ODPOVEDE na obecné otázky položené v úvode

Predpokladáme, že starostlivý čitateľ už našiel na v úvode položené otázky odpovede a ich jasné zdôvodnenie sám. Napriek tomu sa pokúsime ku každej otázke zrekapitulovať stručnú odpoveď.

Ako rozlíšiť peniaze v pokladni stravného (alebo na bežnom účte), ktoré boli vybrané za stravné, peniaze za réžie, za karty a peniaze za školné?

V evidencii platieb nie je potrebné rozlišovať prijaté peniaze čo do účelu, na ktorý boli prijaté (stravné, réžia, školné). Toto účelové členenie prebieha výhradne na strane „predpisov platieb“. Na tlačovej zostave, ktorá zobrazuje predpisy platieb jasne vidím, čo MÁ stravník zaplatiť tj. KEDY a AKÝ dlh mu vznikol. Prijatá platba potom iba uhradzuje prípadný nedoplatok, alebo generuje preplatok stravníka tj. hovorí mi KTO a KEDY zaplatil.

Ako rozlíšiť peniaze v pokladni (alebo na bežnom účte), ktoré boli vybrané na stravné za september, od peňazí vybraných za stravné na október?

V evidencii platieb nie je potrebné rozlišovať prijaté peniaze z časového hľadiska tj. či peniaze boli prijaté na september alebo na október. Časové členenie vzniku dlhu tj. čo MÁ stravník zaplatiť resp. KEDY a AKÝ dlh mu vznikol majú na starosti „predpisy platieb“. Prijatá platba potom opäť len uhradzuje nedoplatok alebo vytvára preplatok u stravníka.

Ako rozlíšiť koľko mám preplatkov na stravnom zvlášť u detí a dospelých?

Ako rozlíšiť u týchto dvoch skupín stravníkov preplatky a nedoplatky?

Ak existuje nejaký praktický dôvod, kvôli ktorému chcem rozlíšiť preplatky/nedoplatky v Stravnom na časť za HČ (deti) a DČ (dospelí), je možné tak urobiť napríklad nastavením tlaču zostáv podľa účtovných skupín.

Preplatky a nedoplatky je možné samostatne za jednotlivé kategórie zobrazovať na vybraných tlačových zostavách napr. Aktuálne preplatky, Mesačné hlásenia, Finančný prehľad 6 a ďalšie. Týmto dôvodom by však nemala byť skutočnosť, že v účtovníctve evidujem preplatky na dvoch alebo viacerých pohľadávkových/záväzkových účtoch (obvykle 324 alebo 315). Všetky preplatky/nedoplatky v Stravnom tvoria konečný zostatok jedného konkrétneho účtu 324. Zásadne neodporúčame evidovať preplatky/nedoplatky stravníkov na viac ako jednom účte 324 (viď nižšie)!

ÚČTOVNÝ POHĽAD na správne a verné zobrazenie predpisov a platieb stravníkov v účtovníctve školskej jedálne

Je potrebné účtovať samostatne o preplatkoch/nedoplatkoch stravníkov za stravné a réžii?

Často je v súvislosti s účtovaním stravného na Slovensku spomínaná publikácia z roku 2012 „Účtovné súvzťažnosti v samospráve“, ktorá prináša niekoľko modelových príkladov účtovania. Pozrime sa na ten najčastejší spôsob účtovania stravného a režijných nákladov v školskej jedálni, ktorá je rozpočtovou organizáciou zriadenou obcou a jeho aplikáciu v programe Stravné.

Účtovanie školskej jedálne v RO zriadenej obcou:

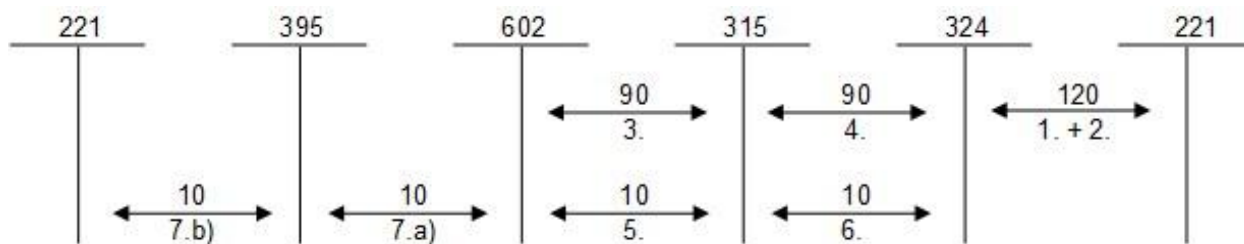
RO vedie stravné na samostatnom bankovom účte, z ktorého priamo uhrádza výdavky súvisiace so stravovaním, t.z. účtovanie ŠJ sa uskutoční mimo rozpočet

- stravník /dieta/ uhrádza finančný limit na stravovanie vo výške obstarávacej ceny surovín mesiac vopred
- zriaďovateľ určil VZN, že zákonný zástupca prispieva na úhradu režijných nákladov / odvod režijných nákladov zo ŠJ na príjmový rozpočtový účet/

Text účtovného prípadu	Suma v €	MD	D
<i>Bankový účet ŠJ</i>			
1. Inkaso preddavku na stravu od stravníkov/ detí/ na účet	100	221 AÚ	324 AÚ
2. Inkaso preddavku za režijné náklady od stravníkov/ detí/ na účet	20	221 AÚ	324 AÚ
3. Predpis stravného za bežný mesiac – vyúčtovanie podľa skutočného počtu odobratých jedál	90	315 AÚ	602 AÚ
4. Zúčtovanie preddavku za stravné	90	324 AÚ	315 AÚ
5. Predpis režijných nákladov za bežný mesiac - vyúčtovanie podľa skutočného počtu odobratých jedál	10	315 AÚ	602 AÚ
6. Zúčtovanie preddavku za režijné náklady - detí	10	324 AÚ	315 AÚ
7. Odvod režijných nákladov z účtu ŠJ na príjmový rozpočtový účet			
a) - predpis odvodu režijných nákladov	10	602 AÚ	395 AÚ
b) - úhrada režijných nákladov	10	395 AÚ	221 AÚ

Vyššie uvedený príklad účtovania je možné zakresliť nasledujúcim spôsobom.

Schéma účtovania 1:

- ad 1. a 2. - Publikácia zobrazuje platbu od stravníka v dvoch krokoch (1. a 2. účtovný prípad), v skutočnosti však fyzicky prebieha jedna jediná platba od stravníka. Preto aj v účtovníctve v rámci zásady verného zachytenia skutočností zapisujeme túto platbu jediným účtovným zápisom. Predpokladáme, že vyššie uvedený príklad nevychádza z predpokladu, že sa rodičom detských stravníkov vykonáva inkaso v dvoch samostatných krokoch, čo by zvyšovalo ako režijné náklady školy, tak samotnú administratívu platieb za stravné.
- Na účet 324 teda prichádza celková inkasovaná platba, ktorá nie je účelovo rozdelená (podľa toho, čo je na stravu a čo je na režijné náklady), pretože to v tejto fázi ani nie je potrebné, ani to nie je z vyššie uvedených dôvodov žiadúce.
- ad 3. a 5. – Zúčtovanie predpisu za stravu a za réžie prebieha podľa skutočne odebraného počtu jedál za daný mesiac. Podľa obrázku vo vyššie menovanej publikácii je znovu účtované v dvoch krokoch – samostatný predpis za stravné a samostatný predpis za réžie. Toto členenie taktiež nie je nutné a je možné ho vyjadriť jedinou čiastkou. K zobrazeniu celkového predpisu je v programe Stravné k dispozícii celá rada uzávierkových zostáv.
- ad 4. a 6. – Práve na základe zúčtovaného predpisu podľa skutočne odobraného počtu jedál je preúčtovaná čiastka prijaté platby z účtu 324 na účet 315. Ak má užívateľ potrebu analyticky rozlišovať v účtovníctve čiastku za stravné a čiastku za réžie na pohľadávkových/záväzkových účtoch (3xx), mal toto urobiť výhradne na účte 315 a nie na účte 324, ktorý žiadnu analytiku mať nesmie (viď dôvody v predchádzajúcej časti textu). Pokiaľ bude platba zúčtovaná proti jednému účtu 324, nevzniká potreba rozdeľovania platieb na platbu za stravné a platbu za réžie!!!
- účet 324 – Účet 324 tak v tomto prípade vyjadruje stav preplatkov a nedoplatkov stravníkov. Je to teda ten účet, ktorý je vyjadrovaný samotnou evidenciou programu Stravné – viď napríklad zostava Mesačné hlásenie:

Mesačné hlásenie stravného 01.06.13 - 30.06.13

Kategória porcií	Počet porcií	Fin. norma	Plánovaná spotreba	Počet str.	Z minulého obdobia		Stravné	Platba	Zostáva na nasledujúce	
					nedoplatky	preplatky			nedoplatky	preplatky
1ST	647	1,01	653,47	58	-46,79	703,67	718,17	299,54	0,00	238,25
2ST	1054	1,09	1148,86	95	-292,73	1242,42	1254,26	469,96	-181,76	347,15
AKCI	60	5,01	108,00	1	0,00	0,00	108,00	108,00	0,00	0,00
DEŽŠ	572	0,46	263,12	57	-9,12	87,06	274,56	230,10	0,00	33,48
DO1	24	1,19	28,56	1	-30,94	0,00	28,56	30,94	-28,56	0,00
DO2	587	1,19	698,53	33	-803,25	0,00	698,53	803,25	-698,53	0,00
HN1S	138	1,01	139,38	9	0,00	195,18	153,18	-53,20	-12,47	1,27
HN2S	113	1,09	123,17	6	0,00	75,31	134,47	15,27	-43,89	0,00
II.S	237	1,09	258,33	1	-408,28	0,00	258,33	237,39	-429,22	0,00
INHR	84	1,19	99,96	11	-297,50	0,00	99,96	60,69	-336,77	0,00
MS	2147	1,19	879,16	74	-150,08	1162,76	982,58	74,09	-242,45	346,64
MSHC	0	0,80	0,00	1	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
ŠMN	19	0,03	0,57	3	0,00	2,10	0,95	0,00	0,00	1,15
ŠMO	690	0,09	62,10	64	-47,11	222,41	75,90	-113,09	-57,75	44,06
385	1,19	458,15	25	-159,03	1317,59	458,15	1224,06	-48,39	1972,86	
Celkom:	6757		4921,36	439	-2244,83	5008,50	5245,60	3387,00	-2079,79	2984,86

PZ 324

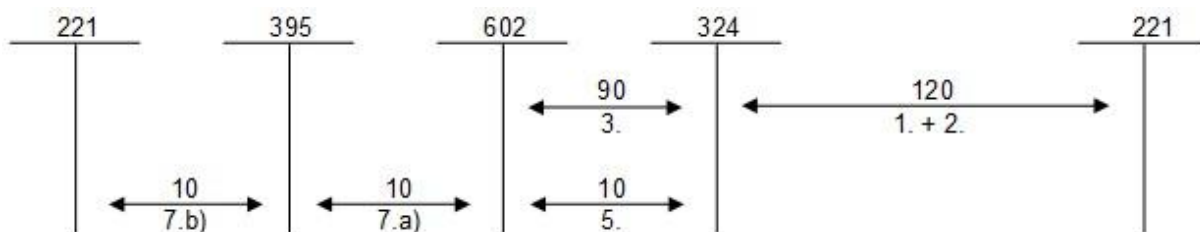
Predpisy:
zúčtovanie 324/315
podľa predpisov 315/602

Platby:
221/324

KZ 324

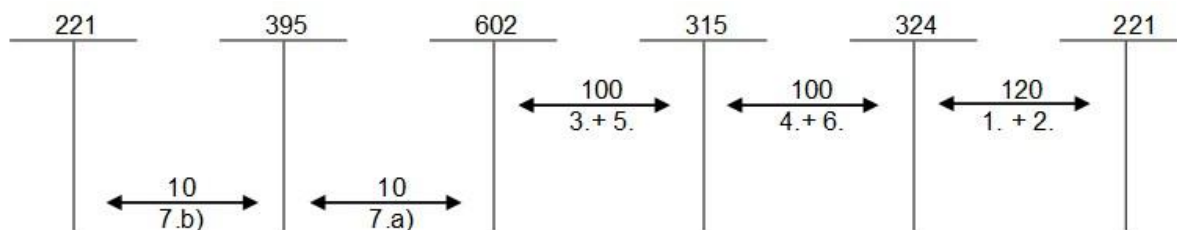
- účet 315 – Účet 315 je v tomto prípade len účet pomocný, ktorý nemá priamu väzbu na program Stravné!!! Je len medzičlánkom medzi zúčtovaním prijaté platby a zúčtovaním prijaté platby podľa skutočnej veľkosti predpisu (počtu odobraných porcií). Podľa vyššie uvedeného schématu účet 315 vždy vykazuje nulový zostatok (aký je teda jeho účel?). Z nášho pohľadu je tak možné tento účet zo schémy úplne vynechať – tzn. účtovné prípady 4. a 6. vynechať, pretože sú nadbytočné. Vlastné účtovanie by potom po zjednodušení mohlo vypadať takto:

Schéma účtovania 2:

- Účtovanie podľa 2. schémy tak považujeme za najideálnejšie, jednoduchú a praktickú variantu, ktorá je v súlade so zákonom a vyhláškami. Neobsahuje žiadne nadbytočné účtovné operácie a vyjadruje skutočnosť zachytenú v účtovníctve, takže rovnako ako v predchádzajúcej variante 1. schémy máme plnú kontrolu nad všetkými tokmi peňazí vybranými od stravníkov.

Schéma účtovania 3:

- Pre tie subjekty, ktoré z nejakého dôvodu požadujú zachovať účtovanie predpisu na pohľadávkový účet (315) a vybrané zálohy na záväzkový účet (324), ponúka tento variant kompromisné riešenie.
ad 1. a 2. – výber zálohy prebieha spoločne bez delenia platieb na stravné a réžiu
- ad 3. a 5. – zúčtovanie predpisu stravného a réžií prebieha spoločne bez delenia spoločného predpisu na časť za stravné a časť za réžie
- ad 4. a 6. – jedenkrát v mesiaci na základe mesačnej uzávierky je vykonané zúčtovanie medzi účtami 315 a 324 a to presne vo výške celkového predpisu účtovaného v bodoch 3. a 5. Účet 315 je tak vždy k poslednému dňu v mesiaci nulový a preplatok alebo nedoplatok⁴ v predchádzajúcich variantoch účtovania. Analytické členenie jednotlivých účtov triedy 3 môže prebiehať totožne ako v predchádzajúcich variantoch.